

S P R Á V A o výsledku kontroly hospodárenia s prostriedkami štátneho rozpočtu poskytnutých na úhradu výkonov vo verejnom záujme pri prevádzkovaní osobnej dopravy na dráhe za roky 2005 a 2006 – Železničná spoločnosť, a. s.

Kontrola bola vykonaná v čase od mája 2007 do júla 2007 v Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s., Bratislava (ďalej len ZSSK), ktorej zakladateľom a akcionárom je od 1.1.2005 Slovenská republika v zastúpení Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií SR (ďalej len MDPT SR). Účelom kontroly bolo preveriť hospodárnosť, efektívnosť a účelovosť vynakladania prostriedkov štátneho rozpočtu SR na výkony vo verejnom záujme pri prevádzkovaní osobnej dopravy na dráhe v rokoch 2005, 2006 a dodržiavanie zmluvných podmienok vo výkonoch vo verejnom záujme.

1. Dodržiavanie podmienok obsahu Zmluvy o výkonoch vo verejnom záujme pri prevádzkovaní osobnej dopravy na dráhe (ďalej len Zmluva), uzavretej medzi objednávatelom MDPT SR a dodávateľom ZSSK v roku 2005 a v roku 2006

- Zmluvou zo dňa 19.5.2005 sa MDPT SR zaviazalo, že v roku 2005 poskytne ZSSK zo štátneho rozpočtu dotáciu vo výške 4 500 mil. Sk, určenú na úhradu preukázateľnej straty z výkonov vo verejnom záujme. Rozpočtovým opatrením MF SR zo dňa 14.12.2005 bola výška dotácie zvýšená o 350 mil. Sk. Na príjmový účet ZSSK boli v roku 2005 poukázané finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu spolu vo výške 4 850 mil. Sk. Kontrola NKÚ SR zistila, že dodatok k Zmluve nebol vyhotovený.
- Zmluvou zo dňa 31.3.2006 sa MDPT SR zaviazalo, že v roku 2006 poskytne ZSSK dotáciu vo výške 4 500 mil. Sk. Podmienky a rozsah Zmluvy boli v priebehu roka menené. Dňa 21.8.2006 sa rozhodlo o viazaní rozpočtových prostriedkov vo výške 184 mil. Sk a následne bol znížený limit plnenia grafikonu vlakovej dopravy.

V novembri 2006 bola dotácia na úhradu nekrytej straty z realizovaných výdavkov vo verejnom záujme zvýšená o 890 mil. Sk. Znamenalo to, že v roku 2006 boli ZSSK poskytnuté prostriedky zo štátneho rozpočtu spolu vo výške 5 206 mil. Sk. Podľa zistenia kontroly NKÚ dodatok k zmluve nebol vyhotovený.

Tým, že zmena obsahu Zmluvy na rok 2005 a na rok 2006 nebola deklarovaná príslušnými dodatkami k zmluve, konali zmluvné strany spôsobom, ktorý nebol v súlade s článkom VIII. Zmluvy, ako i s § 272 ods. 2 **Obchodného zákonníka**, podľa ktorého
ak písomne uzavretá zmluva obsahuje ustanovenie, že sa môže meniť alebo zrušiť iba dohodou strán v písomnej forme, môže sa zmluva meniť alebo zrušiť iba písomne.

ZSSK mal podľa Zmluvy na rok 2005 povinnosť predložiť MDPT SR podrobné vyúčtovanie nakupovaných služieb od ZSSK Cargo v termíne do 31.8.2006. Úloha bola splnená dňa 5.10.2006, t. j. po stanovenom termíne, čo bolo v rozpore s Protokolom o vyhodnotení plnenia Zmluvy o výkonoch vo verejnom záujme pri prevádzkovaní osobnej dopravy na dráhe na rok 2005.

Kreditný úrok za rok 2005 a za rok 2006 bol na účet MDPT SR poukázaný v rozsahu a termínoch, ktoré boli v súlade s § 7 ods. 1 písm. m) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov a Metodickým usmernením MF SR č.: MF/7415/2005-421, podľa ktorých *príjmami štátneho rozpočtu sú výnosy z prostriedkov štátneho rozpočtu, ktoré sa poskytnú právnickej osobe.*

2. Účelovosť vynakladania finančných prostriedkov na činnosť ZSSK

Predaj časti podniku

Do majetku ZSSK bola v roku 2005 delimitovaná organizačná jednotka Tatranské lanové dráhy (TLD) v účtovnej hodnote 222,9 mil. Sk. Spolu s delimitáciou prešla na ZSSK povinnosť odpredať TLD nájomcovi dňom, keď preinvestuje 460 mil. Sk. Uvedená povinnosť vyplynula zo zmluvy o nájme, podnájme a o budúcich kúpnych zmluvách, ktorú ešte dňa 5.5.2004 uzavrel právny predchodca ZSSK.

Kontrola NKÚ SR zistila, že predmetná zmluva bola uzavretá za nevýhodných podmienok pre ZSSK. Dohodnuté bolo:

- paušálne zníženie kúpnej ceny o 12 mil. Sk bez preukázania relevantných dôvodov;
- bezplatné využívanie snežného vozidla v hodnote 7 753 tis. Sk;

- bezplatné využívanie vypratých služobných bytov;
- prevzatie tovaru v bufetoch za 50 % ich obstarávacej ceny a spotrebného materiálu vo výške 20 % z jeho účtovnej hodnoty;
- do nákladov na investície mali byť započítané aj malé opravy, vrátane bežnej údržby, ako oprava vypínačov, zásuviek, výmena žiaroviek.

Zmluvou zo dňa 22.12.2005 bola časť podniku TLD odpredaná za cenu vo výške 184,9 mil. Sk. Rozdiel medzi účtovnou hodnotou a predajnou cenou predstavoval 38 mil. Sk. Uvedená skutočnosť poukazuje na nehospodárne nakladanie s majetkom.

Verejné obstarávanie

ZSSK v rokoch 2005 a 2006 zrealizovala spolu 56 nadlimitných verejných obstarávaní tovarov služieb a prác. Z jednoduchého náhodného výberu vzorky 12 spisov kontrola NKÚ SR zistila, že:

- Pri obstaraní výpočtovej techniky metódou rokovacieho konania bez zverejnenia bolo zistené, že technická špecifikácia predmetu obstarávania obsahovala konkrétny typ tlačiarne. Uvedená skutočnosť nebola v súlade s **§ 36 ods. 7 písm. b) zákona NR SR č. 523/2003 Z. z. o verejnom obstarávaní o zmene zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácií ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého *súťažné podklady nesmú obsahovať technické špecifikácie predmetu obstarávania, ktoré by odkazovali na konkrétneho výrobcu, pôvod predmetu obstarávania, výrobný postup, značku, patent, typ, krajinu pôvodu alebo výroby, ak by tým dochádzalo k znevýhodneniu alebo k vylúčeniu určitých dodávateľov tovarov, zhotoviteľov prác alebo poskytovateľov služieb.***
- Pri obstarávaní hardvérového a softvérového vybavenia metódou rokovacieho konania so zverejnením bol zistený rozdiel medzi vyhláseným predmetom obstarania a skutočným predmetom obstarania. Zmluvou zo dňa 30.8.2006 si ZSSK od víťaza súťaže ZSSK Cargo nezakúpila tovar, ale službu vo forme prenájmu „voľnej kapacity“ už fungujúcich zariadení. Uvedená skutočnosť bola v rozpore s **§ 3 ods. 2 zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní, podľa ktorého *zákazka na dodanie tovaru na účely tohto zákona je zákazka, ktorej predmetom je kúpa, lízing, kúpa tovaru na splátky alebo prenájom tovaru s možnosťou alebo bez možnosti odkúpenia.*** Konanie ZSSK vykazuje znaky dohody medzi ZSSK

a ZSSK Cargo. Obom železničným spoločnostiam, ktoré do 31.12.2004 tvorili jednu spoločnosť muselo byť vopred známe, že ZSSK Cargo má nevyužitú kapacitu vlastných informačných zariadení, ktorú ZSSK potrebovala na svoju prevádzku. Uvedená skutočnosť poukazuje na konanie, ktoré nebolo v súlade § 4 ods. 3 písm. f) zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže, podľa ktorého *zakázaná je najmä dohoda obmedzujúca súťaž, ktorá obsahuje znaky koluzívneho správania, v ktorého dôsledku podnikatelia koordinujú svoje správanie, najmä v procese verejného obstarávania.*

Využitie vlastných administratívnych budov a nájom priestorov

- ZSSK má vo vlastníctve tri administratívne budovy vrátane pozemkov, nachádzajúce sa v centre Bratislavy, na Žabotovej a Železničarskej ulici. Bez preukázania relevantných skutočností schválilo vedenie ZSSK dokumentáciu, podľa ktorej predmetné budovy nespĺňajú kritériá pre moderné a efektívne riadenie firmy s celoslovenskou pôsobnosťou. Uvedený názor odporoval znaleckému posudku, v ktorom bola deklarovaná vysoká kvalita nehnuteľností. Dňa 18.9.2006 požiadalo vedenie ZSSK ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií SR o vydanie súhlasu na odpredaj nehnuteľností. Zámer odpredaja nebol realizovaný. Predmetné nehnuteľnosti boli využívané zamestnancami ZSSK do 17.7.2006, t. j. do dňa uskutočnenia dislokácie zamestnancov do prenajatých priestorov. Podľa zistenia kontroly NKÚ budovy po ich opustení neboli do dňa výkonu kontroly využívané. Náklady súvisiace s udržiavaním týchto budov predstavujú cca 300 tis. Sk/mesačne. Uvedená skutočnosť poukazuje na nehospodárne a neefektívne nakladanie s majetkom ZSSK.
- ZSSK uzavrela dňa 28.11.2005 Zmluvu o budúcej nájomnej zmluve na obdobie 10 rokov so spoločnosťou, ktorá sa mala stať leasingovým nájomcom. Predmetom nájmu bola zrekonštruovaná administratívna budova s pozemkami na Rožňavskej ul. č. 1 v Bratislave. Skutočným vlastníkom nehnuteľností bola spoločnosť, ktorej jedným z konateľov bol bývalý štátny tajomník MDPT SR a vtedajší predseda dozornej rady ZSSK Cargo. Uvedená skutočnosť vykazuje znaky podozrenia z konfliktu záujmov. Od 31.3.2006 vstúpila do zmluvného vzťahu ďalšia obchodná spoločnosť, deklarovaná ako budúci vlastník predmetných nehnuteľností. Dňa 26.6.2006 uzavrela ZSSK s leasingovým nájomcom Zmluvu, ktorej predmetom bol nájom nehnuteľností. Kontrola NKÚ zistila, že cena predmetu nájmu bola vyššia o 147 tis. EUR, ako deklarovala dohoda zo dňa 28.11.2005. S pôvodnou dohodou sa nezhodoval aj druh predmetu nájmu a jeho rozsah.

Prenajaté kancelárske priestory nespĺňajú podmienky, stanovené v nariadení vlády SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko. Kancelárie obsadené cca 10 – 18 osobami vykazujú nedostatočnú voľnú podlahovú plochu na zamestnanca. Uvedené nedostatky zistila vnútorná kontrola ZSSK dňa 12.4.2007.

Nájom nehnuteľností mal slúžiť na realizáciu dislokácie všetkých zamestnancov ZSSK do jedného centra. Zámer úplnej dislokácie nebol splnený, pretože aj naďalej sa rozhodujúce útvary ZSSK (marketing, dane a účtovníctvo) nachádzajú v Košiciach.

Využitie autorampy

Na základe zmluvy zo dňa 27.5.2002 (dodatok zo dňa 28.6.2006) má ZSSK v nájme pozemky, na ktorých je vybudovaná výt'ažná koľajová autorampa. Ročná cena nájmu je dohodnutá vo výške 121 tis. Sk. Kontrola NKÚ SR zistila, že od roku 2005 do dňa výkonu kontroly neboli pozemky, vrátane autorampy v obstarávacej cene 7 070 160 Sk vôbec využívané. Uvedená skutočnosť poukazuje na nehospodárne nakladanie s majetkom a finančnými prostriedkami ZSSK

Inventarizácia majetku

Inventarizácia majetku a záväzkov v roku 2005 nebola vykonaná v súlade s § 30 ods. 2 písm. a/, b/, d/ a ods. 3 písm. d/ zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctvev znení neskorších predpisov. Inventúrne súpisy a inventarizačné zápisy neobsahovali predpísané náležitosti (obchodné meno účtovnej jednotky, dátum začatia a dátum skončenia inventúry, miesto uloženia majetku, podpisy členov inventarizačnej komisie a zodpovedných osôb).

Hospodárnosť prevádzky osobnej dopravy na dráhe

- Kontrola NKÚ SR ďalej zistila, že Železničná spoločnosť, a. s. (predchodca ZSSK) v roku 2004 jednostranne odstúpila od zmluvy, ktorej predmetom bol nájom železničných koľajových vozidiel špeciálnej stavby. Poškodená spoločnosť si dňa 26.7.2006 uplatnila voči ZSSK nárok na odstupné vo výške 3,5 mil. Sk (uhradené dňa 27.1.2006) a náhradu spôsobenej škody, ktorú vyčíslila na viac ako 54 mil. Sk. V čase výkonu kontroly spor nebol ukončený. ZSSK pracuje na mimosúdnej dohode, pri ktorej sa predpokladá odškodnenie

vo výške 14,9 mil. Sk

- Z dokladov a dožiadaní predložených kontrole NKÚ vyplynulo, že do majetku ZSSK bolo delimitovaných 2 135 železničných koľajových vozidiel (ďalej len ŽKV), obstarané v rokoch 1968 – 1995. So zastaraným koľajovým vozovým parkom nepribudli do majetku ZSSK opravárenské objekty a kapacity. Opravárenská činnosť vybudovaná na celom území Slovenskej republiky bola delimitovaná na ZSSK Cargo. Plánované ako aj náhodné opravy ŽKV sú zabezpečované formou outsourcingu. Náklady na tento spôsob zabezpečenia opráv každoročne stúpajú. V žiadnom prípade nestačí vykonať len objednanú opravu. Každá základná oprava ŽKV doteraz vždy odhalila skryté vady, ktoré z bezpečnostného hľadiska musia byť odstránené. Dodatočne vykonané práce vplývajú na výslednú cenu opravy. Napríklad základná cena opravy určitého typu ŽKV bola v roku 2006 vo výške 2,7 mil. Sk s DPH. Po komisionálnej prehliadke a dohody o vykonaní ďalších prác konečná cena opravy v danom prípade bola vo výške 4,9 mil. Sk.
- Kontrola NKÚ poukázala aj na skutočnosť, že ZSSK dlhodobo nenakupuje nové ŽKV. Zabezpečená je len modernizácia starých ŽKV, ktorá sa financuje z úverov. Zadlženosť ZSSK je vysoká. K 31.12.2005 boli záväzky vykázané vo výške 5 804 mil. Sk a k 31.12.2006 vo výške 6 949 mil. Sk. Náklady vynaložené na modernizáciu síce zabezpečujú dočasnú kvalitu osobnej dopravy s tým, že efektívnosť a rentabilita je neporovnateľná s novými ŽKV. Odkladanie nákupu nových ŽVK je spôsobované aj doteraz nevybudovanými zabezpečovacími zariadeniami na tratiach ŽSR, bez ktorých nemôžu moderné zahraničné ŽVK premávať. V tejto súvislosti podotýkame, že poplatky za dopravnú cestu, ktoré ZSSK uhrádza ŽSR boli v roku 2005 vo výške 1 727, 287 mil. Sk a v roku 2006 vo výške 1 561 mil. Sk.
- Z predložených dokladov vyplynulo, že dodávku jednosmernej a striedavej trakčnej energie potrebnej na zabezpečenie mobility trakčných vozidiel pre ZSSK, ale aj pre iných odberateľov zabezpečujú ŽSR. Ďalej bolo zistené, že ZSSK nemôže nakupovať trakčnú energiu od konkurencie z dôvodu, že ŽKV nemajú zabudované merače spotreby energie. ŽSR fakturuje spotrebu energie rozúčtovaním, prostredníctvom stanovených koeficientov, čo neumožňuje kontrolu vlastnej spotreby. Podľa interných dokumentov nie je vylúčené, že ZSSK platí aj za nespotrebovanú elektrickú energiu. Pre zabezpečenie voľného výberu dodávateľa trakčnej elektrickej je nevyhnutné dobudovať systém merania spotreby elektrickej energie na všetkých hnacích dráhových vozidlách, ktoré ZSSK začala realizovať v roku 2005.

Odmeňovanie za členstvo v Dozornej rade

Kontrola NKÚ preverila správnosť a súlad so zákonom pri odmeňovaní štátnych zamestnancov za členstvo v Dozornej rade ZSSK. V sledovanom období 2005, 2006 bolo odmeňovanie vykonávané v súlade so zákonom č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Z á v e r

ZSSK má nárok na úhradu preukázateľnej straty za výkony v osobnej železničnej doprave, v zmysle § 30 ods. 1 zákona NR SR č. 164/1996 Z. z. o dráhach a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. Výška dotácie zo štátneho rozpočtu je každoročne deklarovaná v Zmluve o výkonoch vo verejnom záujme pri prevádzkovaní dopravy na dráhe. Preukázateľná strata obsahuje ekonomicky oprávnené náklady, ktoré je ZSSK povinná deklarovať v stanovenom termíne.

Kontrolou NKÚ bolo preukázané, že záväzné ustanovenia Zmluvy na rok 2005 a 2006 neboli dodržané.

Podmienky verejného obstarávania vybraných tovarov a služieb obsahovali znaky vopred dohodnutého konania, ktoré znemožnilo účasť na súťaži širšiemu okruhu záujemcov.

Nehospodárnosť bola zistená aj v nakladaní s finančnými prostriedkami a majetkom ZSSK.

Nesprávne uskutočnená delimitácia hnutel'ného a nehnuteľného majetku nepriaznivo ovplyvňuje ekonomicky oprávnené náklady, ktoré každoročne zat'ážujú štátny rozpočet.

Za účelom efektívnosti a hospodárnosti je potrebné zabezpečiť okrem modernizácie aj nákup nových železničných koľajových vozidiel.